

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΠΤΥΧΕΣ ΤΗΣ (Α0027)

Διώτη-Γιανοπούλου

Εισαγωγή

Η συγχρονη κοινωνια για να λυνη τα μονιμα προβληματα της χρησιμοποιοι τους θεσμους,τις σταθερες εκεινες διαδικασίες με τις οποιες καθε κοινωνια,σε καθε εποχη επιχειρει να απαντησει στα συνεχως επανερχομενα προβληματα.Τετοιος θεσμος ειναι και η οικογενεια.

Η οικογενεια αποτελει ενα συνολο ανθρωπων που συνδεονται μεταξυ τους με τον ισχυρο δεσμο του αιματος και απο εκει πηγαζει η αμοιβαιοτητα αισθηματων των μελων της και η αναγκη προστασιας των πιο ανισχυρων απο τα πιο δυνατα μελη.Περιλαμβανει τους συζυγους,με τα παιδια της και συχνα και τριτα προσωπα που συνδεονται με τους συζυγους με στενους κοινωνικους δεσμους.Κυρια χαρακτηριστικα των μελων της ειναι η κατοικηση στο ιδιο χωρο και η οικονομικη συνεργασια.

Βασικη αποστολη της οικογενειας ειναι να ικανοποιηση τις φυσικες και ψυχολογικες αναγκες των μελων της και να εξασφαλιζει την επιβιωση της.Η βιολογικη λοιπον,λειτουργια της συνισταται στην αναπαραγωγη του ειδους.

Η παροχη τροφης και κατοικιας,η καλυψη αλλων υλικων αναγκων,η προστασια απο εξωτερικους κινδυνους αποτελουν μερος των ευρυτερων λειτουργιων της οικογενειας.Ο συνδεσμος των μελων μεταξυ τους,η καλυψη των συναισθηματικων αναγκων τους,η ευκαιρια να αναπτυξουν την προσωπικη τους ταυτοτητα διατηρωντας παραλληλα μερος και της οικογενειακης τους ταυτοτητας,η υποστηριξη της δημιουργικοτητας και των πρωτοβουλιων του καθε μελους,εντασονται στη ψυχολογικη λειτουργια της οικογενειας.Τελος μεσα στην οικογενεια τα παιδια εκτιθενται στις αξιες της κοινωνιας,στους ανδρικους και γυναικειους ρολους και προετοιμαζονται να αποδεχτουν κοινωνικες ευθυνες.

Επειδη λοιπον ειναι τοσο σημαντικος ο ρολος της οικογενειας στη διαμορφωση της ζωης και της προσωπικοτητας του ανθρωπου,τοσο ως ατομο αλλα και ως μελος της κοινωνιας,διερευωντας τα λειτουργικα ορια,τα ορια των ηλικιωμενων,το χαρακτηρα,τις μορφες της οικογενειας,καθως επισης το κυκλο της ζωης της,τη λειτουργια της και τη μορφη της στη μεταβιομηχανικη εποχη και στην εποχη της πληροφορησης,σκοπος της εργασιας ειναι να διερευνηθει η οικογενεια απο ολες τις πτυχες της,η αλληλεπιδραση των μελων της και η ομαλη λειτουργιας της.

Το σύστημα της οικογένειας

Το άτομο ζει και ανήκει σε διάφορα συστήματα από τα οποία επηρεάζεται είτε άμεσα είτε έμμεσα. Το σύστημα όμως που αναμφισβήτητα τον επηρεάζει πιο άμεσα και ουσιαστικά από τη γέννηση ως το τέλος της ζωής του είναι η ευρεία οικογένεια του, αυτή δηλαδή που περιλαμβάνει και μέλη έξω από τη στενή πυρηνική οικογένεια-παππούς, γιαγιά και άλλοι.

Είναι σημαντικό να αντιμετωπίζεται η οικογένεια ως σύστημα καθώς ισχύει για αυτή η αρχή σύμφωνα με την οποία, το όλον δεν περιλαμβάνει απλώς τα μέλη, «αλλά και τις αλληλεπιδράσεις και τις διεργασίες μεταξύ των μελών της οικογένειας», αλληλεπιδράσεις οι οποίες ξεπερνούν τη δραστηριότητα κάθε μέλους μεμονωμένα. Μια οικογένεια δεν περιλαμβάνει τον πατέρα, τη μητέρα και τα παιδιά ως άθροισμα από ενότητες, αλλά και τη δυναμική οργάνωση και αλληλοσυσχέτιση μεταξύ τους.

Το σχήμα το οποίο εκφράζει τη συστημική προσέγγιση είναι ο κύκλος. Η κυκλικότητα θεωρείται από τις βασικές έννοιες της συστημικής προσέγγισης. Σε κάθε σύστημα υπάρχει μια κυκλική σχέση ανάμεσα στις δράσεις και αντιδράσεις των επιμέρους ενοτήτων του. Στο σύστημα της οικογένειας, ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη συνεξάρτηση των συμπεριφορών ανάμεσα στα μέλη. Η συμπεριφορά του κάθε προσώπου επηρεάζει τη συμπεριφορά του άλλου, η οποία με τη σειρά της επηρεάζει το πρώτο πρόσωπο κ.ο.κ.

Σε αντίθεση με το γραμμικό μοντέλο - όπου οι συμπεριφορές και οι σχέσεις ερμηνεύονται βάσει των χαρακτηριστικών της προσωπικότητας των μελών -, το κυκλικό μοντέλο της συστημικής προσέγγισης υποστηρίζει ότι η συμπεριφορά ενός μέλους διατηρείται από τη συμπεριφορά του άλλου μέλους. Για την κατανόηση επομένως μιας σχέσης, δεν εξετάζεται ξεχωριστά η συμπεριφορά του κάθε μέλους αλλά ο κύκλος της μεταξύ τους αλληλεπίδρασης. Υπάρχει δηλαδή μια αμφίδρομη αιτιότητα, σύμφωνα με την οποία άνθρωποι και γεγονότα ενισχύουν και διαιωνίζουν αμοιβαία το χαρακτήρα των αλληλεπιδράσεών τους. Συνεπώς, η προβληματική συμπεριφορά ενός μέλους της οικογένειας αποτελεί ένδειξη των συναλλακτικών διεργασιών που πραγματοποιούνται μέσα σε μια οικογένεια η οποία δυσλειτουργεί.

Δομή του Συστήματος της Οικογένειας

Το σύστημα της οικογένειας - όπως και κάθε σύστημα -, είναι οργανωμένο σε διάφορα επίπεδα. Στην κάθετη οργάνωση των συστημάτων υπάρχει ιεραρχία στον τρόπο με τον οποίο τα συστήματα επηρεάζουν το ένα το άλλο. Τα ανώτερα σε ιεραρχία συστήματα ασκούν μεγαλύτερη επίδραση στα κατώτερα. Παραδείγματος χάρη, οι ευρύτερες αντιλήψεις και η ιδεολογία μιας κοινωνίας επηρεάζουν τις αντιλήψεις της οικογένειας, οι οποίες με τη σειρά τους επηρεάζουν τις αντίστοιχες αντιλήψεις των ατόμων-μελών της.

Η οριζόντια οργάνωση των συστημάτων καθορίζει τον τρόπο αλληλεπίδρασης των επιμέρους ενότητων τους. Οι ενότητες που απαρτίζουν ένα σύστημα αλληλεπιδρούν με ένα συγκεκριμένο και επαναλαμβανόμενο τρόπο. Ο επαναλαμβανόμενος αυτός τρόπος αλληλεπίδρασης ορίζει τους κανόνες βάσει των οποίων είναι οργανωμένο το σύστημα της οικογένειας.):

Χαρακτηριστικό όσον αφορά την ιεραρχική οργάνωση των κανόνων που αφορούν το σύστημα της οικογένειας, είναι το μοντέλο που έχει εκπονήσει η Χάρις Κατάκη, όπου διατυπώνεται η έννοια του Γνωστικού Συστήματος Αυτοαναφοράς. Όπως το ορίζει η ίδια: « το Γνωστικό Σύστημα Αυτοαναφοράς αποτελεί το σύνολο των αντιλήψεων και .ίων-πεπιοιθήσεων που έχει ένα ζωντανό σύστημα για τον εαυτό του σε σχέση με το έμψυχο και άψυχο περιβάλλον και τη ζωή γενικά». (Κατάκη 1996). Οι υποκειμενικές αυτές αντιλήψεις παίζουν καθοριστικό ρόλο στο πώς λειτουργεί ή δυσλειτουργεί ένα οποιοδήποτε σύστημα.

Κώδικες συμπεριφοράς

Σχήμα 1. το Γνωστικό Σύστημα Αυτοαναφοράς

Οι ενότητες που απαρτίζουν το Γνωστικό Σύστημα Αυτοαναφοράς είναι ιεραρχικά οργανωμένες σε διάφορα επίπεδα σε πυραμοειδή διάταξη. Στο ανώτερο σημείο της πυραμίδας υπάρχει ο σκοπός για τη δημιουργία της οικογένειας, ενώ ακολουθούν σε ιεραρχία οι αξίες της οικογένειας και οι ρόλοι που ορίζει για τα μέλη της. Στο κατώτερο επίπεδο της πυραμίδας βρίσκονται οι αντιλήψεις για τις καθημερινές συμπεριφορές.

Η έννοια των ορίων

Όρια ενός συστήματος είναι η νοητή γραμμή, ο κύκλος που περιβάλλει ένα σύστημα, η οποία διαχωρίζει το σύστημα αυτό από ένα άλλο σύστημα σε ένα οριζόντιο επίπεδο και από το υπερσύστημά του σε ένα κάθετο επίπεδο (Παπαδιώτη, 2000). Τα όρια στο σύστημα της οικογένειας ορίζονται από το νοητό κύκλο ο οποίος περιβάλλει τα μέλη που βρίσκονται μέσα στην οικογένεια, σε αντιδιαστολή με τους έξω. Η γραμμή ακριβώς η οποία περιβάλλει το χώρο που καταλαμβάνει ένα συγκεκριμένο σύστημα αποτελεί τα όρια του. Στα συγκεκριμένα συστήματα τα όρια είναι σαφή, γιατί καταλαμβάνουν ένα συγκεκριμένο χώρο.

Φυσικός χώρος ενός συστήματος είναι ο χώρος που καταλαμβάνουν όλα τα συγκεκριμένα συστήματα, ζωντανά και μη ζωντανά, ενώ αφηρημένος ή νοητός είναι ο χώρος τον οποίο καταλαμβάνουν τα αφαιρετικά συστήματα, όπως είναι τα συστήματα αξιών, στάσεων κ.τ.ό. Στα αφαιρετικά συστήματα τα όρια τα ορίζει ο παρατηρητής-ερευνητής, ενώ στα ψυχοκοινωνικά

συστήματα τα όρια ορίζονται από τον παρατηρητή ερευνητή με βάση το σκοπό της παρατήρησης.

Το σύστημα της οικογένειας λειτουργεί όταν κάθε μέλος γνωρίζει το ρόλο του- ή αν είναι νεώτερο μέλος, μαθαίνει το ρόλο που περιμένουν οι άλλοι από αυτό. Η οικογένεια αποτελεί το βασικό χώρο μέσα στον οποίο μαθαίνουν τα νεώτερα μέλη όχι μόνο το δικό τους ρόλο, αλλά και τους ρόλους των άλλων μελών. Η παραδοσιακή ιδιαίτερα οικογένεια, παρουσιάζει ένα πολύπλοκο σύστημα ρόλων, οι οποίοι αφορούν όλα τα μέλη της οικογένειας. Κάθε μέλος μέσα στην οικογένεια αποκτά την ταυτότητα του, συνειδητοποιεί τι είναι, ποιος είναι, αλλά και τι περιμένουν οι άλλοι από αυτόν και πώς θα πετύχει την αυτοπραγμάτωση και καταξίωση του., αρχικά ως μέλος της οικογένειας και αργότερα του κοινωνικού συνόλου.

^

Όπως σε όλα τα συστήματα, έτσι και σε αυτό της οικογένειας, συναντάμε την αμοιβαιότητα των ρόλων και την αλληλεξάρτηση τους. Πατέρας-γιος, μητέρα-κόρη, παππούς-εγγονός, είναι κάποιοι αμοιβαίοι ρόλοι. Χύιρίς εγγονό δεν υπάρχει παππούς, χωρίς παιδί δεν υπάρχει μητέρα κ.τ.ό.

ΙΕΡΑΡΧΗΜΕΝΑ ΥΠΑΡΚΤΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ
ΙΕΡΑΡΧΗΜΕΝΑ ΓΝΩΣΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΑΥΤΟΑΝΑΦΟΡΑΣ
ΓΣΑ μιας συγκεκριμένης κοινωνίας ·

ΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

ΓΣΑ μιας · συγκεκριμένης πολιτισμικής ομάδας
ΓΣΑ μιας συγκεκριμένης οικογένειας
ΓΣΑ ενός συγκεκριμένου ατόμου

Σχήμα 2

A. Ιεραρχημένα υπαρκτά συστήματα

B. Γνωστικό Σύστημα Αυτοαναφοράς σε καθένα από τα συστήματα στο σύστημα

Λειτουργικά Όρια

Καταλυτική για την ομαλή λειτουργία και προώθηση των αμοιβαίων αυτών ρόλων και της οικογένειας συνολικά είναι η λειτουργική κατανομή ρόλων και ευθυνών μεταξύ των μελών. Είναι πολύ σημαντικό για το κάθε μέλος της οικογένειας να γνωρίζει τόσο το ρόλο του όσο και το ρόλο των άλλων προκειμένου να υιοθετεί και ανάλογες συμπεριφορές. Χαρακτηριστικό είναι ότι κανένας ρόλος δεν είναι μόνος και ανεξάρτητος, αλλά οι ρόλοι του καθενός συνδέονται με τους ρόλους των άλλων.

Όσο πιο καθαρά είναι τα όρια κάθε ρόλου, όχι μόνο του δικού μας αλλά και των άλλων, τόσο πιο ουσιαστικά επικοινωνούν τα άτομα μεταξύ τους, χωρίς να αφήνουν περιθώρια για

παρεξηγήσεις και παρερμηνείες. Πολλές συγκρούσεις μεταξύ των συζύγων, προέρχονται συχνά από το μη σαφή σχεδιασμό των ρόλων ή από την άρνηση των συζύγων να αναλάβουν τις ευθύνες που απορρέουν από τους διάφορους ρόλους που υπηρετούν μέσα στην οικογένεια. Φαινόμενα δυσλειτουργίας εμφανίζονται όταν κάποιο μέλος δεν έχει επίγνωση των ρόλων που είναι ταγμένο να παίζει μέσα στην οικογένεια και όταν συγχέει τα όρια των δικών του ρόλων ή των ρόλων των άλλων. Ιδιαίτερα σημαντικό είναι να δίνεται λοιπόν μια σαφής αρμοδιότητα και ένας σαφής ρόλος στο κάθε μέλος της οικογένειας, καθώς όπου οι ρόλοι είναι σαφώς προκαθορισμένοι προλαμβάνονται συγχύσεις και αλληλοεπικαλύψεις.

Οι οικογένειες ως συστήματα είναι περισσότερο ή λιγότερο ανοιχτά. Τα ανοιχτά όρια επιτρέπουν την εισροή πληροφορίας από τον έξω κόσμο, καθώς και την εξωτερίκευση του συστήματος προς αυτόν, καθώς επιτρέπουν την ανταλλαγή πληροφορίας από και προς το σύστημα. Τα συστήματα τα οποία υιοθετούν όρια ανοιχτά, βρίσκονται σε μια διεργασία συνεχούς ανταλλαγής με το περιβάλλον τους. Ένα ανοιχτό σύστημα οικογένειας όχι μόνο είναι σε θέση να επιβιώνει αλλά εξελίσσεται συνεχώς. Είναι ανοιχτό σε νέες εμπειρίες και είναι σε θέση να εγκαταλείπει συμπεριφορές όταν αυτές δεν είναι πια λειτουργικές.

Ένα κλειστό, αντίθετα, σύστημα οικογένειας απομονώνεται από τις εξωτερικές επιδράσεις και έχει κακή προσαρμογή, καθώς τα κλειστά όρια δεν επιτρέπουν την ανταλλαγή πληροφορίας.

Βασικές αρχές στη λειτουργία των συστημάτων είναι οι έννοιες της *εντροπίας* και της *νεγεντροπίας*. Η εντροπία αναφέρεται στο βαθμό αταξίας που υπάρχει σε ένα σύστημα, ενώ η νεγεντροπία στους μηχανισμούς που αναπτύσσει το σύστημα για να μειώσει την εντροπία του. Σε ένα λειτουργικό σύστημα υπάρχει ισορροπία ανάμεσα στις δυο αυτές λειτουργίες. Σε ένα ανοιχτό σύστημα αυξημένος είναι ο βαθμός της νεγεντροπίας, καθώς όταν σε ένα σύστημα επέρχεται αταξία (εντροπία) λόγω αλλαγών στο περιβάλλον του αναπτύσσονται μηχανισμοί που τείνουν να επαναφέρουν το σύστημα σε ισορροπία. Ένα κλειστό αντίθετα σύστημα είναι δύσκολο να αναπτύξει προσαρμοστικούς μηχανισμούς και να πετύχει ισορροπία μετά τις αλλαγές που συμβαίνουν σε αυτό. Έτσι τα κλειστά συστήματα, παρουσιάζει αυξημένη εντροπία.

Τα κοινωνικά συστήματα -και ιδιαίτερα το σύστημα της οικογένειας-είναι οργανισμοί που έχουν ανάγκη από ισορροπία. Ως κοινωνικό, λοιπόν σύστημα, η οικογένεια, έχει βασικές ανάγκες για ασφάλεια και σταθερότητα, οι οποίες διατηρούνται μέσω της ομοιόστασης. Η ομοιόσταση είναι αυτή που προσφέρει σταθερότητα και ισορροπία, στοιχεία απαραίτητα για τον έλεγχο των

αλλαγών που επισυμβαίνουν στο διαρκώς μεταβαλλόμενο και εξελισσόμενο σύστημα της οικογένειας. Προκειμένου το σύστημα της οικογένειας να διατηρεί την επιθυμητή ομοιοστάση του, σκόπιμο είναι να περιβάλλει το περιβάλλον του, όχι κατ' ανάγκην με όρια ανοιχτά, αλλά με όρια ευέλικτα. Η ευελιξία των ορίων, η δυνατότητα δηλαδή να γίνονται περισσότερο ή λιγότερο κλειστά ή ανοιχτά ανάλογα με τις ανάγκες, καθορίζει την ποιότητα των ορίων και επομένως τη λειτουργικότητα τους. Η λειτουργικότητα των ορίων μπορεί να μετακινείται από σχετικά κλειστά σε σχετικά ανοιχτά όρια ανάλογα με τις ανάγκες του συστήματος και την εξελικτική του πορεία.

Ένα λειτουργικό σύστημα λοιπόν, έχει όρια αφενός σαφώς καθορισμένα και αφετέρου, αρκετά ευέλικτα ώστε να έχουν τη δυνατότητα να γίνονται περισσότερο ή λιγότερο κλειστά ή ανοιχτά, ανάλογα με την περίπτωση, ώστε να προστατεύσουν το σύστημα. Τα μη λειτουργικά όρια αντίθετα, είναι ανελαστικά. Στην περίπτωση αυτή υπάρχει έλλειψη ευελιξίας και το σύστημα αδυνατεί να αντιμετωπίσει καταστάσεις κρίσης που επισυμβαίνουν είτε στο εσωτερικό του είτε στο εξωτερικό του περιβάλλον. Η έλλειψη ευελιξίας σε ένα σύστημα μπορεί να είναι χαρακτηριστικό των ορίων του μόνιμο ή και παροδικό

Τα όρια των ηλικιωμένων

Όσο καταλυτική παρουσιάζεται η ορθή οριοθέτηση των ρόλων των μελών της οικογένειας για την ομαλή λειτουργία και την προώθηση της, εξίσου σημαντική εμφανίζεται η οριοθέτηση των ρόλων των ηλικιωμένων ατόμων που ζουν στην οικογένεια. λανθασμένες κινήσεις από την πλευρά τους, μπορούν να δημιουργήσουν .δυσάρεστες καταστάσεις. Αυτό παρατηρείται στην περίπτωση που οι σχέσεις τους με τη γενιά των παιδιών τους δεν οριοθετούνται με τρόπο λειτουργικό και οι συγκρούσεις είναι αναπόφευκτες κάθε φορά που οι ηλικιωμένοι παρεμβαίνουν στη ζωή των παιδιών τους και στην αγωγή των εγγονών τους.

Είναι ανάγκη ψυχολογική των παιδιών να έρχονται σε επικοινωνία με τον παππού και τη γιαγιά, όπως και για τους τελευταίους είναι χαρά να είναι με τα εγγόνια τους. Τα προβλήματα και οι τριβές ξεκινούν όταν οι ηλικιωμένοι απαιτούν σεβασμό και δεν τον εμπνέουν, όταν αφαιρούν πρωτοβουλίες από το ζευγάρι, όταν με τις ιδιοτροπίες και τις απαιτήσεις τους υπερβαίνουν τα όρια ανοχής και αντοχής των νεωτέρων, όταν οι τελευταίοι παραγκωνίζονται και υποκαθίστανται. Η σύγχυση ρόλων και η έλλειψη ορίων οδηγούν στις παραπάνω καταστάσεις. Ζητούμενο λοιπόν αποτελεί η οριοθέτηση των σχέσεων με τη γενιά των παιδιών και των εγγονών με τρόπο ευέλικτο και λειτουργικό.

Η οριοθέτηση περιλαμβάνει συγχρόνως ανοιχτά και κλειστά όρια. Αρκετά ανοιχτά όρια ώστε να αξιοποιείται ο ηλικιωμένος, να μετέχει ενεργά στη ζωή της οικογένειας των παιδιών ώστε να μην

αισθάνεται παραγκωνισμένος. Τα όρια συγχρόνως πρέπει να είναι αρκετά κλειστά ώστε «να μην εισβάλλει ο ηλικιωμένος στο χώρο που φυσιολογικά ανήκει στην κάτω γενιά. Σε περίπτωση που τα όρια δεν είναι αρκετά κλειστά, ο ηλικιωμένος κατέχει ένα χώρο που φυσιολογικά δεν του ανήκει.»

Στην περίπτωση αυτή το σύστημα θα δυσλειτουργεί, θα εμποδίζεται η ανάπτυξη της ταυτότητας των μελών της οικογένειας και η δυσλειτουργία αυτή θα εκδηλωθεί κάποια στιγμή σε κάποιο από τα μέλη της οικογένειας. Ιδιαίτερα σημαντικό είναι να υιοθετούν οι ηλικιωμένοι όρια και ρόλους λειτουργικούς, όχι μόνο για την εξασφάλιση της ομαλής λειτουργίας του συστήματος της οικογένειας και την αποφυγή δυσλειτουργιών,-αλλά γιατί έτσι αποκτούν την ικανότητα να αντιμετωπίζουν τα εξωτερικά γεγονότα που συνοδεύουν συχνά τις μεγάλες ηλικίες αποτελεσματικά. Ένα λειτουργικό λοιπόν σύστημα, επιτρέπει σε όλα τα μέλη του, από τα νεαρά παιδιά ως τον ηλικιωμένο παππού και τη γιαγιά, να επιβιώνουν σε περιόδους αποσταθεροποίησης και να αναδιοργανώνονται σε καινούριες σταθερές καταστάσεις, όταν το απαιτούν οι συνθήκες.

Ο Ιδιωτικός και Κοινωνικός Χαρακτήρας της Οικογένειας

Η οικογένεια είναι η βιολογική - κοινωνική - ψυχολογική ομάδα που αποτελείται από τους δύο γονείς με τα ανήλικα - ανύπαντρα παιδιά τους, άσχετα αν αυτά είναι βιολογικά δικά τους ή είναι υιοθετημένα. Είναι μία κοινωνικοψυχολογική ομάδα με όλα τα χαρακτηριστικά κάθε ομάδας, αποτελεί όμως πρωτογενή ομάδα η οποία δεν μπορεί να αντικατασταθεί από καμιά άλλη.

Καμιά άλλη ομάδα δεν δένεται συναισθηματικά τόσο, όσο η ομάδα -οικογένεια. Δεσμοί αίματος, ψυχικοί δεσμοί αλλά και συμφέροντα συμβάλλουν στη σύνδεση αυτή. Τα μέλη της είναι συνήθως λίγα και διέπονται από το ειδικό πνεύμα της οικογένειας το οποίο λειτουργεί ως συνεκτικός δεσμός μεταξύ τους και διαμορφώνει το αίσθημα του 'εμείς'.

Παράλληλα, η οικογένεια λειτουργεί και ως ομάδα αναφοράς, καθώς κάθε πράξη και κίνηση του κάθε μέλους έχει σχέση με το πόσο δεμένο είναι αυτό με την ομάδα, αφορά δε ολόκληρη την οικογένεια, καθώς αυτή είναι η ομάδα αναφοράς για όλα τα μέλη. Χαρακτηριστικό είναι ότι ένα μέλος της οικογένειας δεν μπορεί σε καμιά περίπτωση να είναι απόλυτα ελεύθερο, αφού οι κινήσεις του έχουν σχέση με την ομάδα αναφοράς και είναι στενά εξαρτώμενες από αυτήν. Τα άτομα βέβαια έχουν και την ατομική τους ζωή, η οποία όμως σκόπιμο είναι να βρίσκεται σε αρμονία με την ομαδική οικογενειακή ζωή. Κάθε μέλος λοιπόν της οικογένειας αποτελεί μια

ξεχωριστή, μοναδική και ανεπανάληπτη προσωπικότητα, ενώ συγχρόνως είναι εκφραστής των συστημικών σχέσεων της μικρής και της ευρύτερης οικογένειας.

Η κάθε οικογένεια φαινομενικά είναι μόνη και ανεξάρτητη. Στην πραγματικότητα όμως είναι ένα εξάρτημα της ευρύτερης κοινωνίας καθώς ανταποκρίνεται στις εξωτερικές καταστάσεις και τροποποιείται από αυτές, ενώ και άλλοι θεσμοί με τους οποίους η οικογένεια έχει σχέση επηρεάζονται από αυτήν. Σύστοιχος λοιπόν με το ιδιωτικό στοιχείο της οικογένειας, είναι και ο κοινωνικός χαρακτήρας της.

Ως κοινωνικός θεσμός η οικογένεια έχει κοινωνικά σημαντικούς σκοπούς. Συγκεκριμένα, η εξασφάλιση της συνέχειας της κοινωνίας με τη μεταβίβαση του πολιτισμού και των κοινωνικών θέσεων από τη μία γενιά στην άλλη αποτελεί μία από τις βασικές κοινωνικές λειτουργίες της. Ο δημόσιος χαρακτήρας της οικογένειας, αφορά την οργάνωση του συλλογικού βίου και συνδέεται τόσο με τη θέσπιση του βίου αυτού (νομοθεσία), όσο και με την υλική του διάσταση (τρόπο παραγωγής). Στον χαρακτήρα αυτόν της οικογένειας πρέπει να αποδοθεί η διαφοροποίηση των οικογενειακών σχημάτων καθώς και η πολυπλοκότητα και ποικιλία των σχέσεων της ως ομάδας με άλλες κοινωνικές ομάδες και το κοινωνικό σύνολο, η μελέτη των δι-ομαδικών σχέσεων.

Η Παραδοσιακή - Εκτεταμένη Οικογένεια

Η παραδοσιακή οικογένεια περιελάμβανε στους κόλπους της τρεις ή περισσότερες γενιές προσώπων που συνδέονταν μεταξύ τους με δεσμούς καταγωγής. Αποτελούσε μια συνεργατική ομάδα στην οποία ανήκε από κοινού κάθε σημαντικό περιουσιακό στοιχείο, και ο αρχηγός της οικογένειας, είτε πατέρας, είτε αδερφός, ήταν ο διαχειριστής της περιουσίας και όχι ο ιδιοκτήτης.

Εξασφάλιζε στο άτομο την ένταξη σε μια σταθερή ομάδα, που ικανοποιούσε όλες τις ανάγκες του. Καθώς συχνά οι ανάγκες του ατόμου ταυτίζονταν με τις ανάγκες του συνόλου, το άτομο όφειλε να θέσει το συμφέρον του συνόλου ως ανώτερο και σημαντικότερο από το προσωπικό του συμφέρον, όφειλε να είναι απόλυτα αφοσιωμένο στη οικογένεια του ενώ όλα τα μέλη ήταν υπεύθυνα για τις πράξεις και τη συμπεριφορά οποιουδήποτε άλλου μέλους. .

Η ανάπτυξη της εκτεταμένης ή παραδοσιακής οικογένειας ως κοινωνικής ομάδας καθώς και το μεγάλο χρονικό διάστημα που αυτή κυριαρχεί, ερμηνεύεται εύκολα, αρκεί να σκεφθούμε την έντονη ανάγκη για οικονομική αυτάρκεια καθώς και τη γεωγραφική διαμόρφωση και τις κλιματολογικές συνθήκες της Ελλάδας, που οδήγησαν την ελληνική οικονομία στη γεωργία, στην κτηνοτροφία, στην αλιεία και στην εμπορική ναυτιλία. Διακριτικό κοινό γνώρισμα όλων αυτών των μορφών της οικονομικής οργάνωσης, υπήρξε η συνεργασία και η ανάγκη για πολλά εργατικά χέρια. Μια συνεργασία βέβαια που δεν περιοριζόταν αποκλειστικά στις οικονομικές συναλλαγές, αλλά ενισχυόταν από κοινωνικούς, ψυχολογικούς και υπαρξιακούς δεσμούς, από

βαθιά και ουσιαστική αλληλεγγύη. Σκοπός της εκτεταμένης οικογένειας λοιπόν, υπήρξε η εκπλήρωση μιας σειράς από ρόλους και λειτουργίες, απαραίτητες για την ομαλή πορεία και εξέλιξη της, τις οποίες δεν μπορούσε να ικανοποιήσει και να εξασφαλίσει το κοινωνικό σύνολο.

Η εικόνα που παρουσιάζει η παραδοσιακή οικογένεια δεν υπήρξε σταθερή και αμετάβλητη καθόλη την πορεία της επικράτησης της, αλλά μπορούμε να διακρίνουμε διάφορες μορφές, ανάλογα με το βαθμό εξέλιξης και εκσυγχρονισμού της εκάστοτε κοινωνίας. Μπορούμε να διακρίνουμε

- Τη ριζική οικογένεια, που αποτελείται από δύο πυρηνικές οικογένειες, οι οποίες προέρχονται από δύο συνεχόμενες γενιές.
- Την ευθύγραμμη οικογένεια, όπου συνυπάρχουν μια πυρηνική νέας γενιάς. » Την καθεαυτή εκτεταμένη οικογένεια, όπου συνυπάρχουν δύο τουλάχιστον οικογένειες αδελφών ή ξαδερφών που ανοίκουν σε δύο συνεχόμενες γενιές. .

- Την οικογένεια των στενών δεσμών, όπου δύο ή περισσότερες πυρηνικές οικογένειες συνθέτουν μία οικονομική μονάδα).

Ανάλογα επίσης με το είδος των σχέσεων που προκύπτουν στα πλαίσια της εκτεταμένης οικογένειας, μπορούμε να διακρίνουμε συγγενικές, ευθύγραμμες και παράλληλες σχέσεις. Συγγενικές είναι οι σχέσεις μεταξύ πεθερικών, κουνιάδων, γαμπρών και νυφών, ευθύγραμμες αποκαλούνται οι σχέσεις που δημιουργούνται ανάμεσα σε παππούδες και γιαγιάδες και τα εγγόνια τους, ενώ παράλληλες, ονομάζονται οι σχέσεις ανάμεσα σε ξαδέρφια, θείους, θείες και ανίψια

Παρά τις αντιξοότητες και τις δυσκολίες τις οποίες αντιμετώπιζανε καθημερινά τα μέλη της παραδοσιακής οικογένειας προκειμένου να επιτύχουν την επιβίωση και να εξασφαλίσουν την αυτάρκεια, είχαν ωστόσο οργανώσει τη ζωή τους με τρόπο απλό και ξεκάθαρο, διακρινόταν από στόχους κοινούς, κοινές αξίες και συμπληρωματικότητα στους ρόλους, ενώ χαρακτηριστικό της κοινωνικής δομής της παραδοσιακής οικογένειας, υπήρξε η αποτελεσματικότητα της να εξισορροπεί τις αντικρουόμενες τάσεις και επιθυμίες που υπάρχουν στην ανθρώπινη φύση

Πιο συγκεκριμένα, ο σύζυγος - πατέρας ήταν αδιαμφισβήτητα ο αρχηγός της οικογένειας, καθώς ήταν αυτός που έπαιρνε τις αποφάσεις για λογαριασμό ολόκληρης της οικογένειας, αυτός που είχε την καθολική ευθύνη για όλα τα θέματα της οικογένειας. Εκπροσωπούσε την οικογένεια στον έξω κόσμο, αγωνιζόταν για να θρέψει την οικογένεια του, να εξασφαλίσει τα συμφέροντα τους και να τους προστατεύσει από κάθε είδους επιθέσεις.

Ο ρόλος της γυναίκας από την άλλη μεριά, ήτανε συντονιστικός και συνδετικός, ήτανε το σύμβολο αγάπης που έδενε την οικογένεια και συμπλήρωνε το ρόλο του άντρα. Παρόλη την υποταγή που παρουσίαζε απέναντι στο σύζυγο της, η συμβολή της ωστόσο στην επιβίωση της οικογένειας υπήρξε ιδιαίτερα σημαντική. Η κοινότητα, περιέβαλλε τη γυναίκα με σεβασμό και εκτίμηση, καθώς ο ρόλος της ήτανε απόλυτα εναρμονισμένος τόσο με τις δικές της ανάγκες, όσο και με τις ανάγκες του συνόλου.

Η θέση της γυναίκας και το κύρος της στην παραδοσιακή οικογένεια βελτιωνότανε σημαντικά με τη γέννηση των παιδιών και την αύξηση της ηλικίας της. Μέχρι το γάμο της η γυναίκα παρέμενε περιορισμένη στο πατρικό της σπίτι, συμβάλλοντας ουσιαστικά στο νοικοκυριό του σπιτιού. Κατά τα πρώτα χρόνια του γάμου της, σπάνια είχε με το σύζυγο της ανεξάρτητο σπιτικό, παραμένοντας συνήθως με τους συγγενείς του άντρα της, τους οποίους και υπηρετούσε με ιδιαίτερη υπομονή. Η ρόλος της μέσα σε αυτό το πλαίσιο άλλαζε αποφασιστικά με τη γέννηση του πρώτου παιδιού, καθώς η μητρότητα ήτανε ένας ρόλος απόλυτα εξιδανικευμένος

Απόρροια του ρόλου αυτού και της θέσης της γυναίκας στην παραδοσιακή οικογένεια, αποτελούν οι σχέσεις που υπήρχαν ανάμεσα στην ίδια και το σύζυγο της, καθώς και τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας. Συγκεκριμένα, η συζυγική σχέση δεν χαρακτηριζότανε από οικειότητα, αλλά συνδεότανε άμεσα με τη φροντίδα και την εξυπηρέτηση της γυναίκας προς το σύζυγο. Ταυτόχρονα, η σχέση της με τις γηραιότερες γυναίκες

χαρακτηριζότανε από ομοφωνία στις απόψεις και στους στόχους, τις οποίες βέβαια γυναίκες υπηρετούσε και φρόντιζε, με τον ίδιος φροντίδες που και η ίδια θα εισέπραττε όταν το απαιτούσε η ηλικία της. Η νέα κοπέλα που παντρευότανε είχε να κάνει κατά κύριο λόγο με την οικογένεια του άντρα της, ενώ οι σχέσεις με τη δική της, την πατρική οικογένεια, ήτανε ελάχιστες έως ανύπαρκτες. Κατά τα πρώτα έτη του γάμου, η νύφη ήτανε υποχρεωμένη να υπακούει, να υπηρετεί και να σέβεται απόλυτα την πεθερά, έως ότου η νύφη απεδείκνυε ότι έχει ενταχθεί επάξια στην νέα οικογένεια και βέβαια μέχρι τη στιγμή της γέννησης του πρώτου παιδιού, που σηματοδοτούσε και την εξύψωση της γυναίκας .

Η Πυρηνική Οικογένεια

Χαρακτηριστικό είναι ότι, ενώ στην παραδοσιακή οικογένεια, όλοι οι στόχοι των ατόμων και όλες οι εκδηλώσεις της ζωής τους υπήρξαν είτε άμεσα είτε έμμεσα, συνδεδεμένες με μια ολόκληρη ανθρώπινη ομάδα, -χωρίς η υπόστασή τους να συνδέεται με συγκεκριμένα πρόσωπα

μέσα σε αυτήν-, στην πυρηνική οικογένεια, ένα μέλος, το παιδί, αποκτά πρωταρχικό ρόλο, αποτελεί σκοπό και πάνω σε αυτό βασίζεται ο γάμος και η δημιουργία της οικογένειας.

Η ιδιαιτερότητα της μορφής αυτής της ελληνικής οικογένειας, έχει σχέση με επιδιώξεις που αφορούν την κοινωνική άνοδο των μελών της, καθώς μέσα από την προσαρμογή των παιδιών στις καινούριες συνθήκες της τεχνολογικά αναπτυγμένης κοινωνίας, προωθείται η οικογένεια ως σύνολο. Για την επίτευξη των επιδιώξεων αυτών λοιπόν, παρατηρείται μία υπερβολική προσήλωση στην προσπάθεια για τη μόρφωση των παιδιών, μία διάχυτη αγωνία και πίεση για την επίδοση τους στο σχολείο, καθώς η επιτυχία των παιδιών είναι στενά συνυφασμένη με την πρόωθηση και την ψυχολογική ανάταση των ίδιων των γονιών.

Το μοντέλο λοιπόν της πυρηνικής οικογένειας, χαρακτηρίζεται από έντονα στοιχεία αλληλεξάρτησης, τα οποία όμως τελικά καταλήγουν σε αντιφάσεις και συγκρούσεις, τόσο για τους γονείς, όσο και για τα παιδιά. Ο αγώνας για την επίτευξη των προσωπικών επιδιώξεων-, απαραίτητος όχι μόνο για την υλική ευημερία, αλλά και για τη στήριξη της προσωπικότητας, συγκρούεται μοιραία με τις προσδοκίες των άλλων μελών της οικογένειας για συντροφικότητα, υποστήριξη και φροντίδα. Όλη αυτή η αγωνία των γονιών για την κοινωνικοποίηση του παιδιού και την επίτευξη της πνευματικής τους ανέλιξης, οδηγεί αφενός τους γονείς σε συναισθήματα ευτυχίας, ικανοποίησης και κοινωνικής ανόδου, και αφετέρου- σε θλίψη και πόνο, καθώς τα παραπάνω συνεπάγονται την απομάκρυνση του παιδιού από το σπίτι.

Από την άλλη μεριά, τις ίδιες αντιφατικές τάσεις και συναισθήματα, βιώνουν και τα παιδιά, καθώς είτε επιτύχουν, είτε αποτύχουν, δε θα απελευθερωθούν από τη σύγκρουση με τους γονείς. Γνωρίζουν καλά ότι η αποτυχία εισπράττεται από τους γονείς ως προδοσία, και η επιτυχία -καθώς συνεπάγεται την απορρόφηση των παιδιών σε άλλες κοινωνικές ομάδες-, δεν οδηγεί και αυτή τελικά στην ολοκλήρωση και την ικανοποίηση των γονιών

Ο παιδοκεντρικός χαρακτήρας που προσέδωσαν στη σύγχρονη οικογένεια οι εξελίξεις στο κοινωνικό επίπεδο, επενέργησαν δραστικά και στη γυναικεία ταυτότητα. Ενώ στο παραδοσιακό μοντέλο η γυναίκα διαδραματίζει ιδιαίτερα ουσιαστικό ρόλο για την επιβίωση της οικογένειας στο μοντέλο της πυρηνικής οικογένειας τις ευθύνες για την επιβίωση τις επωμίζεται ο άντρας, και εκείνη, περισσότερο ή λιγότερο πρόθυμη, περνάει στο βοηθητικό ρόλο της νοικοκυράς και της μητέρας. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η γυναίκα αισθάνεται πως ο μοναδικός άνθρωπος που την έχει πραγματικά ανάγκη είναι το παιδί της, στο οποίο και προσφέρει την απόλυτη φροντίδα και αφοσίωση, αναμένοντας μέσα από την επιτυχία και την ολοκλήρωση των παιδιών, την προσωπική της αναγνώριση.

Πολλές είναι οι γυναίκες που αποζητούν διέξοδο στην επαγγελματική απασχόληση. Είτε οι λόγοι έχουν σχέση με την ενίσχυση του οικογενειακού εισοδήματος είτε με δικές της προσωπικές επιθυμίες, οι δυσκολίες είναι πολλές, καθώς αισθάνονται φορτωμένες με ευθύνες που, και ο άντρας της αλλά κατά βάθος και οι ίδιες, δε θεωρούν δικές τους. Έτσι, ενώ είναι αναγκασμένες να εργάζονται, ο σύζυγος δεν παρουσιάζεται ιδιαίτερα ευχαριστημένος, καθώς η εργασία της γυναίκας πλήττει το κοινωνικό κύρος του.

Χαρακτηριστικό επίσης γνώρισμα της σύγχρονης γυναίκας, είναι η σύγχυση, η αδυναμία προσδιορισμού και οριοθέτησης των ρόλων της. Η γυναίκα που έχει διαμορφώσει επαγγελματικούς στόχους και θέλει να προσφέρει και μέσα από την ένταξη της στον κοινωνικό χώρο, έρχεται αντιμέτωπη με διλήμματα μπροστά στην επιλογή προτεραιοτήτων, καθώς όταν ασχολείται με τη δουλειά της αισθάνεται ότι στερεί ακόμα και από την παρουσία της, ενώ όταν ασχολείται με τις υποχρεώσεις της μέσα στο σπίτι νιώθει ότι στερεί τον εαυτό της

ΟΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Η οικογένεια είναι ένα σύστημα ικανοποίησης ταυτοχρόνως πολλών αναγκών του ανθρώπου, ενώ η αδυναμία να καλυφθούν οι ανάγκες αυτές, δημιουργεί διάφορα ψυχοσωματικά και κοινωνικά προβλήματα. Ο πολιτισμός ολόκληρος δημιουργήθηκε και εξακολουθεί να υπάρχει για να καλύψει τις διάφορες ανάγκες των ατόμων και η οικογένεια ως υποσύστημα του πολιτισμού και θεσμός εξυπηρετεί με τις λειτουργίες της διάφορες ανθρώπινες ανάγκες.

Οι λειτουργίες της οικογένειας μπορούν να συνοψισθούν στις ακόλουθες κατηγορίες:

Αναπαραγωγική Λειτουργία. Πρόκειται για την απαραίτητη λειτουργία εξασφάλισης της βιολογικής αναπαραγωγής της κοινωνίας. Χαρακτηριστικό στο σημείο αυτό είναι πως το γεγονός των βιολογικά διαφορετικών ρόλων των φύλων στην αναπαραγωγική λειτουργία, είναι καθοριστικό στον κοινωνικό προσδιορισμό των ρόλων τους στις άλλες λειτουργίες. Συγκεκριμένα, όσο περισσότερο παραδοσιακή είναι μία κοινωνία τόσο πιο καθοριστικός είναι ο βιολογικός ρόλος στον προσδιορισμό των κοινωνικών ρόλων.

Οικονομικές Λειτουργίες. Οι οικονομικές λειτουργίες είναι αυτές που διαφοροποιούνται περισσότερο από όλες τις άλλες, ως αποτέλεσμα του κοινωνικό - οικονομικού εκσυγχρονισμού. Σε μια παραδοσιακή κοινωνία οι λειτουργίες αυτές συνίστανται σε μια ποικιλία δραστηριοτήτων όπου η κατανομή της εργασίας εξαρτάται από το φύλο και καθιστούν την οικογένεια συνολικά μια πλήρη οικονομική μονάδα, μια μονάδα δηλαδή παραγωγής και κατανάλωσης. Στις σύγχρονες όμως οικογένειες, η οικογένεια ως ομάδα είναι κατά κύριο λόγο μονάδα κατανάλωσης και όχι μια

μονάδα παραγωγής και κατανάλωσης, όπως στις παραδοσιακές κοινωνίες, με συνέπεια την έντονη διαφοροποίηση των ρόλων των φύλων. Εκπαιδευτικές Λειτουργίες. Πρόκειται για τις λειτουργίες εκείνες που είναι απαραίτητες για την εξασφάλιση της πολιτισμικής παραγωγής της κοινωνίας, για την αναπαραγωγή δηλαδή της ίδιας της κοινωνίας. Στις παραδοσιακές κοινωνίες, οι λειτουργίες της εκπαίδευσης και της κοινωνικοποίησης δεν διαχωρίζονται, σε αντίθεση με τις σύγχρονες κοινωνίες, όπου η εκπαίδευση αποτελεί ευθύνη εξειδικευμένων θεσμών.

Ψυχολογικές Λειτουργίες. Οι λειτουργίες αυτές συνίστανται κυρίως στην ικανοποίηση της ανάγκης των ατόμων να αισθάνονται ασφαλή και να ^ απολαμβάνουν την στοργή των άλλων. Είναι θετικό από κάθε άποψη να αισθάνεται το κάθε μέλος ότι κάθε πράξη του τελικά αναφέρεται στην οικογένεια του και να ενισχύεται από την αίσθηση ότι ανήκει σε μια

-7 -
οικογένεια στην οποία προσφέρει τις δυνάμεις του, και από την οποία μπορεί να αναμένει ηθική και υλική συμπαράσταση.-Στις σύγχρονες κοινωνίες, όπου η ταχύτητα των κοινωνικών μετασχηματισμών δημιουργεί ρευστότητα στις κοινωνικές σχέσεις και ανασφάλεια στα άτομα, οι σχετικές λειτουργίες έχουν αποκτήσει ιδιαίτερα μεγάλη σημασία.

Ο κύκλος ζωής της οικογένειας

Η συμβατική οικογένεια νοείται ως μια ομάδα που δημιουργείται με το γάμο και παύει να υπάρχει όταν ο γάμος αυτός λυθεί με το διαζύγιο ή με το θάνατο ενός από τους συζύγους. Το σύνολο των διαδοχικών φάσεων από τις οποίες περνά η οικογένεια από τη σύσταση έως τη διάλυση της, αναφέρεται ως 'κύκλος ζωής της οικογένειας'.

Η εξέλιξη των σταδίων αυτών εξαρτάται κυρίως από δημογραφικά γεγονότα που σηματοδοτούν τόσο την έναρξη και τη λήξη του κύκλου όσο και τις κυριότερες φάσεις του. Τέτοια γεγονότα είναι ο γάμος, η γέννηση του πρώτου παιδιού κ.τ.λ.

Κατά τους ερευνητές τα στάδια από τα οποία περνάει η οικογένεια στο ενδιάμεσο διάστημα - από το γάμο έως το θάνατο ενός από τους συζύγους -, είναι τα ακόλουθα:

1. Το ζευγάρι έχει παντρευτεί αλλά δεν έχει παιδιά.
2. Η οικογένεια έχει αποκτήσει παιδιά από τα οποία το μεγαλύτερο έχει ηλικία έως δύομισι ετών.
3. Η οικογένεια έχει παιδιά προσχολικής ηλικίας και το μεγαλύτερο έχει ηλικία, από δύομισι έως έξι ετών.
4. Τα παιδιά πηγαίνουν στο σχολείο και το μεγαλύτερο έχει ηλικία από έξι έως δεκατριών ετών.
5. Τα παιδιά είναι στην εφηβεία και το μεγαλύτερο είναι από δεκατριών έως είκοσι ετών.

6. Η οικογένεια λειτουργεί ως σημείο εκκίνησης και το πρώτο παιδί έχει ήδη φύγει από το σπίτι, ενώ το τελευταίο φεύγει εκείνη την περίοδο.

7. Οι γονείς είναι μεσήλικες, ζουν στην "άδεια φωλιά" και-συνταξιοδοτούνται.

8. Τα μέλη της οικογένειας είναι πλέον αρκετά μεγάλα και οι δύο σύζυγοι οδεύουν προς το τέλος της ζωής τους.

Κατά τις δύο τελευταίες φάσεις του κύκλου, τα παιδιά έχουν ήδη απομακρυνθεί από τη γονεϊκή εστία προκειμένου να δημιουργήσουν τη δική τους ζωή και τη δική τους οικογένεια. Οι γονείς - και ιδιαίτερα η μητέρα -, οφείλουν να αποδεχθούν το γεγονός ότι τα παιδιά μπορούν και πρέπει να αναλάβουν μόνα τους την ευθύνη του εαυτού τους και να αποσύρουν σταδιακά την άσκηση ελέγχου από πάνω τους.

Τα καθήκοντα των γονιών στα στάδια αυτά, περιλαμβάνουν αναγνώριση της σχέσης ενήλικα με ενήλικα (γονείς-παιδιά), επαναπροσδιορισμό της συζυγικής δυάδας, άνοιγμα της οικογένειας προς τους συζύγους και τα πεθερικά των παιδιών και αποδοχή των θανάτων των συγγενών και της δικής τους φθοράς.

Τα άτομα στο τελευταίο στάδιο του κύκλου της οικογένειας, χαρακτηρίζονται ως old-old (από 75 ετών και άνω) και καλούνται αρχικά να συμβιβαστούν με την οργανική τους φθορά, τον ενδεχόμενο θάνατο του συντρόφου και να προετοιμαστούν για το δικό τους τέλος. Ως γονείς, προσφέρουν συμπαράσταση και συμβουλεύουν τα παιδιά τους, βασισμένοι στη δική τους πείρα. Βοηθούν τα παιδιά και τα εγγόνια τους, χωρίς όμως να υπερλειτουργούν προς χάριν τους.

Πολλές φορές οι ηλικιωμένες μητέρες της σύγχρονης πραγματικότητας, έχουν αποδείξει ότι αρνούνται να αποδεχθούν τις επιταγές των σταδίων αυτών, θεωρούν και συμπεριφέρονται στα παιδιά τους ως ανήλικα, μη επιτρέποντας, τόσο στον εαυτό τους, όσο και στα παιδιά τους να αποδεχθούν ότι .μεγάλωσαν. Ακόμη και στην περίπτωση των λειτουργικών και συνειδητοποιημένων οικογενειών, η αποχώρηση των παιδιών, από το σπίτι πυροδοτεί πλήθος συναισθηματικών εκρήξεων και διαταραχών.

Σε κάθε βέβαια φάση του κύκλου μελετάται πάντα το ἴνδεχόμενο και η πιθανότητα διαζυγίου, το οποίο αναπόφευκτα από τη στιγμή που υπάρχουν παιδιά, οδηγεί στη δημιουργία μιας άλλης οικογενειακής ομάδας, διαφορετική της συμβατικής οικογένειας, και την οποία αφορά η προβληματική τον κύκλου ζωής.

Θα πρέπει εδώ να επισημάνουμε ότι ο παραπάνω προσδιορισμός των φάσεων του κύκλου ζωής της οικογένειας δεν είναι μόνιμος, αλλά ποικίλλει τόσο ως προς τον αριθμό όσο και ως προς το περιεχόμενο, αναλογικά με τους στόχους του μελετητή, κάτι που βέβαια θα αναμέναμε, καθώς η ίδια η έννοια της φάσης, ενέχει την έννοια της αλλαγής.

Εχοντας αναλυσει το θεωρητικο υποβαθρο της οικογενειας,το επομενο μας βημα ειναι να μπουμε στην ελληνικη οικογενεια για να γνωρισουμε απο κοντα το χαρακτηρα της,τη λειτουργια της και το πως αυτη διαπαιδαγωγει τα παιδια της,ουσα ο ιδια ο βασικότερος παραγοντας κοινωνικοποιησης τους.

Για την πραγματοποιηση του παραπανω στοχου μας χρησιμοποιησαμε ως μεθοδο το ερωτηματολογιο.Το δειγμα που χρησιμοποιησαμε αποτελειται απο εξι οικογενειες απο τις οποιες οι τρεις κατοικουν στην περιοχη της Αττικης(Αιγαλεω,Μαρουσι,Ελευσινα)και οι αλλες τρεις στην επαρχια(Καρπενησι,Παλαιοκατουνα,Αγια-Τριαδα).Η επιλογη του δειγματος αυτου εγινε επειδη αφ'ενος ειχαμε ευκολοτερη προσβαση στις περιοχες αυτες και αφ'ετερου επειδη η προσωπικη μας γνωριμια μ'αυτες τις οικογενειες μπουει να εγγυηθει την αξιοπιστια και την εγκυροτητα του δειγματος.Επιπλεον την περεταιρω αξιοπιστια της ερευνας εγγυαται το γεγονος οτι οι περιοχες αυτες εχουν,θεωρητικα τουλαχιστον,διαφορετικο οικονομικο,κοινωνικο και μορφωτικο επιπεδο.

Προτου παραθεσουμε το ερωτηματολογιο,αξιζει να σημιωθει οτι ειχαμε κανει καποιες υποθεσεις για τις απαντησεις οι οποιες αλλες επαληθευτηκαν και αλλες διαψευθηκαν.Για παραδειγμα στην επαρχια περιμεναμε οτι θα βρισκαμε πιο εντονο το θρησκευτικο στοιχειο,πιο στενους τους δεσμους συγγενειας,περισσοτερα τα ταμπου και τις προκαταληψεις και μεγαλυτερο σεβασμο στα προσωπα που ασκουν την εξουσια.Ενω αντιθετα στην Αττικη περιμενουμε καποιες διαφοροποιησεις,οι οποιες ομως συναντιονται και στις επιμερους περιοχες της Αττικης και της επαρχιας.

ΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Το ερωτηματολογιο αποτελειται απο δυο μερη.Αρχικα,ο ερωτωμενος καλειται να δωσει καποια δημογραφικα στοιχεια οπως η επαγγελματικη κατασταση του(παραγωγικος τομεας εργασιας,θεση στο επαγγελμα,ειδος επαγγελματος)οι συνθηκες κατοικιας της οικογενειας(χωρος,διαφορες ανεσεις),το οικονομικο επιπεδο(επιπεδο σπουδων,καλλιεργιας,πληροφορησης και προβληματισμου πανω σε γενικα θεματα και ειδικοτερα στο θεμα "Παιδεια"καθως και τις αποψεις των γονιων για τη σχολικη επιτυχια και μαθηση),η οικογενειακη σύνθεση και τέλος η συναισθηματικη σχέση γονιού-παιδιού(ψυχολογικη στάση του γονιού,τις απόψεις του οσον αφορά τις σχέσεις των παιδιών με τα άλλα παιδιά,τα πρότυπα που περνάει η οικογένεια,τις ελπίδες τους για το μέλλον του παιδιού τους,τις εμπειρίες τους απο τη συνεργασία τους με το δάσκαλο και τέλος τις αντιλήψεις τους για το ρολο τους σαν γονείς)

Από το πρώτο αυτό μέρος αντλούμε στοιχεία για το ιστορικό της οικογένειας.

Παραθέτουμε το ερωτηματολόγιο.

A' ΝΟΜΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

α.Δήμος Αιγαλεω

1. Ποιες οικογενειακές υποχρεώσεις θεωρείτε σημαντικότερες;

Τη μόρφωση των παιδιών και την καλή επαγγελματική αποκατάσταση. Τα εφόδια για το μέλλον.

2. Πόσο συχνά τσακώνεστε;

ποτέ - λίγο - συχνά - πολύ συχνά - πάρα πολύ συχνά

3. Από που θα μάθουν τα παιδιά να φέρονται σωστά;

Απ' την οικογένεια και το σχολείο.

4. Τί σημαίνει για σας "συγγενείς";

Μετά την οικογένεια το άλφα και το ωμέγα της ζωής.

5. Πώς διαπαιδαγωγείται σωστά ένα παιδί;

Με συζήτηση και διάλογο.

6. Ποιος πιστεύετε ότι έχει την κύρια φροντίδα του σπιτιού;

Η σύζυγος γιατί φροντίζει τα παιδιά και ολή την οικογένεια.

7. Ποια είναι τα όρια που πρέπει να έχει ένα παιδί;

Να μην ξεχνάει ότι οι γονείς είναι γονείς και όχι φίλοι. Γιατί έχουν ισοπεδωθεί τα πάντα.

8. Γνωρίζετε τους φίλους του παιδιού σας;

Ναι, τους περισσότερους.

9. Ποιον θεωρείτε τον πιο σημαντικό παράγοντα στην κοινωνία; (βάλτε τα στη σειρά)

ιερέα-δάσκαλο-γιατρό-πολιτικό

α)πολιτικό β)γιατρό γ)δάσκαλο δ)ιερέα

10. Πόσο συχνά τιμωρείτε το παιδί σας;

ποτέ - λίγο - συχνά - πολύ συχνά - πάρα πολύ συχνά

11. Πόσο συχνά βρίσκεστε με τους συγγενείς σας;

ποτέ - λίγο - συχνά - πολύ συχνά - πάρα πολύ συχνά

12. Πώς θα αντιδρούσατε αν το παιδί σας έκανε παρέα με άτομα διαφορετικών θρησκειών και φυλών;

Να κάνει παρέα δεν υπάρχει πρόβλημα. Αλλά να μη συγγενέψουμε κιόλας.

13. Πρέπει να εργάζεται η μητέρα;

Στη σημερινή εποχή πρέπει γιατί τα έξοδα είναι πολλά.

Η πρώτη συνέντευξη διεξάγεται στο Αιγάλεω, ένα δυτικό προάστιο της Αττικής. Η ερωτώμενη είναι γυναίκα ηλικίας 42 ετών, σύζυγος με τρία παιδιά και εργαζόμενη στο Θριάσιο νοσοκομείο. Ο σύζυγος υπάλληλος πολυεθνικής εταιρείας, ηλικίας 48 ετών. Από τις απαντήσεις συμπαιρνουμε ότι πρωταρχικός σκοπός της οικογένειας αυτής είναι η σωστή ανατροφή των παιδιών και η όσο το δυνατόν καλύτερη μόρφωση. Οι γονείς είναι συνειδητοποιημένοι και φίλοι των παιδιών, διατηρώντας όμως πάντα την απαιτούμενη απόσταση για την αποφυγή μιας ισοπεδωτικής σχέσης με τα παιδιά τους και την έλλειψη σεβασμού. Μεγάλη σημασία δίνεται στις οικογενειακές σχέσεις, τους φίλους και τους συγγενείς. Πρόκειται για μια κλασική οικογένεια της μεσαιας αστικής τάξης. Άνθρωποι καταγόμενοι από την επαρχία, που ήρθαν στην Αθήνα και προσαρμόστηκαν σ' αυτήν χωρίς όμως να ξεχάσουν την αξία της οικογένειας. Το θρησκευτικό στοιχείο, όπως παρατηρείται γενικότερα στις μεγάλες πόλεις έχει ατονήσει, ενώ τη θέση του έχει πάρει το ρεαλιστικό στοιχείο καθώς σε συγκεκριμένη ερώτηση απαντήθηκε ότι για τη σωστή λειτουργία της κοινωνίας πρωταρχικά χρειάζεται ο πολιτικός, έπειτα ο γιατρός και ο δάσκαλος και τελευταίος ο ιερέας. Η σύζυγος ούσα εργαζόμενη έχει αναλάβει πολλούς ρόλους χωρίς όμως να υποβιβάζει κάποιον από αυτούς καθώς οι οικονομικές ανάγκες της σύγχρονης εποχής απαιτούν την εργασία της. Τέλος στην οικογένεια αυτή δεν υπάρχει έντονο το ρατσιστικό στοιχείο, χωρίς όμως αυτό να ξεχνιέται καθώς υπάρχουν ακόμα ταμπό και προκαταλήψεις για πιο στενές σχέσεις μεταξύ αλλόθρησκων και ατόμων διαφορετικών φυλών.

β. Δήμος Αμαρουσίου

1. Ποιες οικογενειακές υποχρεώσεις θεωρείτε σημαντικότερες;

Το μέγεθος των παιδιών είναι το σημαντικότερο και η διαπαιδαγώγηση τους.

2. Πόσο συχνά τσακώνεστε;

ποτέ - **λίγο** - συχνά - πολύ συχνά - πάρα πολύ συχνά

3. Από που θα μάθουν τα παιδιά να φέρονται σωστά;

Από τους γονείς και κυρίως από τη μητέρα.

4. Τι σημαίνει για σας συγγενείς;

Ο πιο μακρινός και ο πιο κοντινός φίλος.Θα μπορούσε να είναι ο πιο κοντινός άνθρωπος αλλά δεν είναι μόνο το αίμα που μετράει

5.Πως διαπαιδαγωγείται σωστά ένα παιδί;

Με κατανόηση,αγάπη,διάλογο και τις αξίες που πρέπει να μεταδώσουν οι γονείς στα παιδιά.

6.Ποιος πιστεύετε ότι έχει την κύρια φροντίδα στο σπίτι και με ποιο τρόπο;

Εγώ,με όλους τους τρόπους.Εκτός απ'τα οικονομικά.η μητέρα είναι αυτή που στηρίζει την οικογένεια

7.Ποια είναι τα όρια που πρέπει να έχει ένα παιδί;

Νομίζω ότι καταρχήν να μην ανακατεύεται στις συζητήσεις μεγάλων.Να ξέρει μέχρι που πρέπει να φτάνει ώστε να μη γίνεται αυθάδες και "μικρομέγαλο".

8.Γνωρίζετε τους φίλους του παιδιού σας;

Ναι ως επί το πλείστο.Και φροντίζω να τους μαθω οσους δεν ξέρω.

9.Ποιον θεωρείτε τον πιο σημαντικό τον πιο σημαντικό παράγοντα σε μια κοινωνία;(βάλτε τα σε σειρά).

ιερέα - δάσκαλο -γιατρό - πολιτικό

δάσκαλο - γιατρό -ιερέα - πολιτικό

10.Πόσο συχνά τιμωρείτε το παιδί σας;

ποτέ -λίγο -συχνά -πολύ συχνά - πάρα πολύ συχνά

11.Πόσο συχνά βρίσκεστε με τους συγγενείς σας

ποτέ -λίγο -συχνά -πολύ συχνά - πάρα πολύ συχνά

12.Πώς θα αντιδρούσατε αν το παιδί σας έκανε παρέα με άτομα διαφορετικών θρησκειών και φυλών;

Δε θα είχα πρόβλημα. ΄Σε μια όμως μια προσωπική σχέση θα αντιδρούσα,χωρίς να είμαι θρήσκα απλά επειδή υπάρχουν καποια ταμπού.

13.Πρέπει να εργάζεται η μητέρα;

Κανονικά για την ίδια πρέπει για τα παιδιά όμως όχι.Απ'την άλλη όμως τα παιδιά όταν η μητέρα δουλεύει γίνονται πιο ώριμα και υπεύθυνα.

Ο δεύτερη οικογένεια που εξετάζουμε ζει στο Μαρούσι.Είναι μια οικογένεια εύπορη,υψηλού κοινωνικού και μορφωτικού επιπέδου.Η ερωτώμενη είναι γυναίκα,ηλικίας 45 ετών,διευθύντρια τραπέζης ενώ ο σύζυγος γιατρός.Η οικογένεια έχει δύο ανήλικα παιδιά.Ιδιαίτερο βάρος δίνεται στη σωστή διαπαιδαγώγηση και στην ανατροφή των παιδιών ώστε να πάρουν τις σωστές αξίες.Στη μητέρα πέφτει το μεγαλύτερο βάρος στην οικογένεια καθώς αυτή είναι ταυτόχρονα η κυρία του σπιτιού,η μητέρα,η νοικοκυρά και εργαζόμενη.ο σύζυγος είναι υπεύθυνος κυρίως για τα οικονομικά. Όσο για τους συγγενείς είναι κοντά στην οικογένεια αλλά ταυτόχρονα υπάρχει μια απόσταση μεταξύ τους,καθώς εδώ οι σχέσεις δεν καθορίζονται μόνο απ'το αίμα. αφού ο συγγενείς μπορεί να είναι ο καλύτερος αλλά και ο χειρότερος φίλος.Ακόμα ανάμεσα στα παιδιά και στους γονείς υπάρχει η απαιτούμενη απόσταση,ώστε το παιδί να μην ξεπερνάει τα όρια του και να μη γίνεται αυθάδες.Ταυτόχρονα όμως οι σχέσεις τους είναι ουσιαστικές και οι αποστάσεις γεφυρώνονται.Οι φίλοι του παιδιού μπαίνουν στην οικογένεια και οι γονείς έχουν τον ουσιαστικό έλεγχο.Όσον αφορά το ρατσισμό και εδώ δεν είναι έντονος εξακολουθεί όμως να υπάρχει όπως ισχύει κατα κόρον στις ελληνικές οικογένειες.

γ.ΔΗΜΟΣ ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ

1. Ποιες οικογενειακές υποχρεώσεις θεωρείτε σημαντικότερες;
Να μπορείς να στηρίζεις το σπίτι σου.
2. Πόσο συχνά τσακώνεστε;
ποτέ -λίγο -συχνά -πολύ συχνά - πάρα πολύ συχνά
3. Από που θα μάθουν τα παιδιά να φέρονται σωστά;
Απ'την οικογένεια.
4. Τι σημαίνει για σας συγγενείς;
Κάτι κοντινό.
5. Πως διαπαιδαγωγείται σωστά ένα παιδί;
Με τις αρχές που θα πάρει
6. Ποιος πιστεύετε ότι έχει την κύρια φροντίδα στο σπίτι και με ποιο τρόπο;
Πιστεύω η γυναίκα γιατί είναι πιο κοντά με τα παιδιά και μένει πιο πολλές ώρες στο σπίτι.
7. Ποια είναι τα όρια που πρέπει να έχει ένα παιδί;
Να σέβεται.
8. Γνωρίζετε τους φίλους του παιδιού σας;
Ναι..
9. Ποιον θεωρείτε τον πιο σημαντικό τον πιο σημαντικό παράγοντα σε μια κοινωνία;(βάλτε τα σε σειρά).
ιερέα - δάσκαλο -γιατρό - πολιτικό
ιερέα -γιατρό -δάσκαλο - πολιτικό
10. Πόσο συχνά τιμωρείτε το παιδί σας;
ποτέ -λίγο -συχνά -πολύ συχνά - πάρα πολύ συχνά
11. Πόσο συχνά βρίσκεστε με τους συγγενείς σας
ποτέ -λίγο -συχνά -πολύ συχνά - πάρα πολύ συχνά
12. Πώς θα αντιδρούσατε αν το παιδί σας έκανε παρέα με άτομα διαφορετικών θρησκειών και φυλών;
Δε θα το ήθελα.
13. Πρέπει να εργάζεται η μητέρα;
Λογικά όχι για να ασχοληθεί με το σπίτι και την οικογένειά της..

Ο τρίτος ερωτώμενος κατοικεί στην Ελευσίνα. Είναι άνδρας 50 ετών, σύζυγος, πατέρας δύο παιδιών και συνταξιούχος. Η σύζυγος είναι νοσοκόμα και γενικότερα θα μπορούσαμε να πούμε ότι η οικογένεια είναι χαμηλότερου μορφωτικού επιπέδου απ'τις προηγούμενες. Πρωταρχικός στόχος αυτής της οικογένειας είναι η δυνατότητα να μπορεί η ίδια να στηρίζει τα μέλη της, οικονομικά και συναισθηματικά. Οι σχέσεις μεταξύ των μελών της είναι αρμονικές. Τα παιδιά πρέπει να σέβονται τους γονείς τους και η οικογένεια αναλαμβάνει το ρόλο του παιδαγωγού, συγκεκριμένα όλα αυτά περισσότερο στο πρόσωπο της μητέρας, τη οποίας η σωστή θέση θεωρείται ότι είναι να βρίσκεται μέσα στο σπίτι για να φροντίζει τα παιδιά της και το νοικοκυριό της. Απαιτείται η εργασία της μόνο για καθαρά οικονομικούς λόγους. Οι σχέσεις με τους συγγενείς και

τους οικογενειακούς φίλους είναι στενές, ενώ παρατηρείται και εδώ όπως και στην επαρχία μια στενή σχέση με τη θρησκεία. Ο ερωτώμενος θεωρεί τον ιερέα τον κύριο κοινωνικό παράγοντα, ενώ αφήνει πίσω του το γιατρό και το δάσκαλο και τέλος τον πολιτικό. Ως προς τις σχέσεις τους με τους αλλόθρησκους και με τα άτομα άλλων φυλών μπορούμε να πούμε ότι εδώ η απάντηση είναι κατηγορηματικά αρνητική δίνοντας έναν πιο έντονο ρατσιστικό στοιχείο, με ταμπου και προκαταλήψεις οι οποίες δεν έχουν ακόμα απαλειφθεί.

B.ΕΥΡΥΤΑΝΙΑ

α.ΔΗΜΟΣ ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΟΥ

1. Ποιες οικογενειακές υποχρεώσεις θεωρείτε σημαντικότερες;
Η διαπαιδαγώγηση των παιδιών.
2. Πόσο συχνά τσακώνεστε;
ποτέ -λίγο -συχνά -πολύ συχνά - πάρα πολύ συχνά
3. Από που θα μάθουν τα παιδιά να φέρονται σωστά;
Απ'την οικογένεια, το σχολείο και την κοινωνία.
4. Τι σημαίνει για σας συγγενείς;
Μετά την οικογένεια είναι οι συγγενείς.
5. Πώς διαπαιδαγωγείται σωστά ένα παιδί;
Με το να δώσουν οι γονείς τις αρχές που θεωρούν σωστές.
6. Ποιος πιστεύετε ότι έχει την κύρια φροντίδα στο σπίτι και με ποιο τρόπο;
Η μητέρα αναλαμβάνοντας τις ευθύνες των παιδιών.
7. Ποια είναι τα όρια που πρέπει να έχει ένα παιδί;
Να έχει τη δική του προσωπικότητα αλλά όχι πλήρως αυτόνομο.
8. Γνωρίζετε τους φίλους του παιδιού σας;
Ναι
9. Ποιον θεωρείτε τον πιο σημαντικό τον πιο σημαντικό παράγοντα σε μια κοινωνία; (βάλτε τα σε σειρά).
ιερέα - δάσκαλο -γιατρό - πολιτικό
ιερέα - δάσκαλο -γιατρό - πολιτικό
10. Πόσο συχνά τιμωρείτε το παιδί σας;
ποτέ -λίγο -συχνά -πολύ συχνά - πάρα πολύ συχνά
11. Πόσο συχνά βρίσκεστε με τους συγγενείς σας
ποτέ -λίγο -συχνά -πολύ συχνά - πάρα πολύ συχνά
12. Πώς θα αντιδρούσατε αν το παιδί σας έκανε παρέα με άτομα διαφορετικών θρησκειών και φυλών;
Δεν θα με πείραζε να έχει φίλους μαύρους. Θα με πείραζε να έχει φίλους Αλβανούς ή άλλους οικονομικούς μετανάστες άλλης θρησκείας.
13. Πρέπει να εργάζεται η μητέρα;
Φυσικά, αρκεί να μην της "τρώνει" η δουλειά πολύ χρόνο και δεν τη βλέπει το σπίτι της.

Ο τέταρτος ερωτώμενος είναι γυναίκα, κάτοικος επαρχιακής πόλης και μητέρα δύο παιδιών. Και σ' αυτήν την περίπτωση η διαπαιδαγώγηση των παιδιών είναι πρωταρχική ανάμεσα στις οικογενειακές αξίες και γίνεται με το να διαδώσουν οι γονείς "σωστές αρχές", αποφεύγοντας την τιμωρία. Η ερωτώμενη γνωρίζει τους φίλους των παιδιών του. Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι και τα δύο παιδιά φοιτούν στο δημοτικό σχολείο και ίσως αυτό το γεγονός να διευκολύνει τη γνωριμία του γονιού με τους φίλους τους. Η μητέρα θεωρείται αυτή που έχει την κύρια φροντίδα στο σπίτι και μάλιστα βρίσκεται με πολλές υποχρεώσεις. Σημαντικότερος παράγοντας και σ' αυτήν την περίπτωση είναι ο ιερέας και μετά ο δάσκαλος, ενώ ο πολιτικός βρίσκεται στην τελευταία θέση, κάτι που ίσως δικαιολογείται απ' το γεγονός ότι οι νεότερες γενιές ασχολούνται λιγότερο με τα πολιτικά. Οι τσακωμοί των γονιών είναι συχνότεροι σ' αυτήν την περίπτωση. Οι συγγενείς και αυτή τη φορά είναι σημαντική επιρροή αλλά η οικογένεια έχει σημαντικό ρόλο. Σχετικά με την αντίδραση για τα άτομα άλλων φιλών και θρησκειών φαίνεται αυτή να περιορίζεται στους οικονομικούς μετανάστες, πράγμα σύνηθες στην εποχή μας. Τέλος για την ερωτώμενη το να εργάζεται η μητέρα είναι κάτι φυσικό, αρκεί η δουλειά να μην είναι πολύ χρονοβόρα.

β. ΠΑΛΑΙΟΚΑΤΟΥΝΑ

1. Ποιες οικογενειακές υποχρεώσεις θεωρείτε σημαντικότερες;
Η φροντίδα των παιδιών.
2. Πόσο συχνά τσακώνεστε;
ποτέ - λίγο - συχνά - πολύ συχνά - πάρα πολύ συχνά
3. Από που θα μάθουν τα παιδιά να φέρονται σωστά;
Η οικογένεια, η εκκλησία και μετά το σχολείο..
4. Τι σημαίνει για σας συγγενείς;
Μεγάλη υπόθεση..! Εκδήλωση σεβασμού προς τον εαυτό σου και γενικά προς τον άνθρωπο.
5. Πως διαπαιδαγωγείται σωστά ένα παιδί;
Όταν οι δυο γονείς έχουν πνευματική και θεολογική κατάρτιση.
6. Ποιος πιστεύετε ότι έχει την κύρια φροντίδα στο σπίτι και με ποιο τρόπο;
Η γυναίκα αναλαμβάνει όλους τους ρόλους της οικογένειας. Είναι σύζυγος-μητέρα-εργαζόμενη-γιαγιά...
7. Ποια είναι τα όρια που πρέπει να έχει ένα παιδί;
Να έχει αγάπη και σεβασμό.
8. Γνωρίζετε τους φίλους του παιδιού σας;
Ναι
9. Ποιον θεωρείτε τον πιο σημαντικό τον πιο σημαντικό παράγοντα σε μια κοινωνία; (βάλτε τα σε σειρά).
ιερέα - δάσκαλο - γιατρό - πολιτικό
ιερέας - δάσκαλος - πολιτικός - γιατρός
10. Πόσο συχνά τιμωρείτε το παιδί σας;
ποτέ - λίγο - συχνά - πολύ συχνά - πάρα πολύ συχνά
11. Πόσο συχνά βρίσκεστε με τους συγγενείς σας
ποτέ - λίγο - συχνά - πολύ συχνά - πάρα πολύ
12. Πώς θα αντιδρούσατε αν το παιδί σας έκανε παρέα με άτομα διαφορετικών θρησκειών και φυλών;

Καμία αντίδραση, αρκεί η σχέση να σταματάει στη φιλία και να μην προχωράει σε προσωπικό επίπεδο.

13. Πρέπει να εργάζεται η μητέρα;

Μόνο άμα τα παιδιά έχουν μεγαλώσει και έχουν φύγει απ' το σπίτι.

Ο πέμπτος ερωτώμενος είναι άνδρας ζει σε ένα σχετικά μεγάλο χωριό. Είναι πενήντα ετών και έχει τέσσερα παιδιά. Η φροντίδα των παιδιών παίζει και για αυτόν σημαντικό ρόλο και μάλιστα οι γονείς θα πρέπει να έχουν πνευματική και θεολογική κατάρτηση. Για να μπορέσουν να διαπαιδαγωγήσουν σωστά το παιδί, αποφεύγοντας και σ' αυτήν την περίπτωση τους τσακωμούς και τις τιμωρίες. Σε αντίθεση με τον πρώτο ερωτώμενο, πιστεύει ότι την κύρια φροντίδα μέσα στο σπίτι την έχει η μητέρα μέσω των πολλαπλών ρόλων της. Η αγάπη και ο σεβασμός είναι τα όρια-ή οι απαντήσεις- που έχει από το παιδί. Αξιοσημείωτο είναι ότι σ' αυτή την περίπτωση ο ερωτώμενος ζει σε ένα μεγαλύτερο χωριό από τον πρώτο αλλά η σχέση τους με την θρησκεία και τους συγγενείς είναι οι ισχυρότερες. Επίσης οι απόψεις του σχετικά με το αν η γυναίκα πρέπει να εργάζεται και αν το παιδί μπορεί να έχει σχέση με άτομα άλλων θρησκειών ή φυλλών μπορεί να φαίνονται πιο προχωρήμενες από τον πρώτον αλλά, οι όροι που βάζει σε κάθε περίπτωση δείχνουν το αντίθετο. Τέλος, ο πολιτικός και ο γιατρός φαίνονται και θεωρούνται οι τελευταίοι παράγοντες στην κοινωνία, αν και κατοικούν στο ίδιο χωριό με τον ερωτώμενο, και ο δάσκαλος να κατέχει την δεύτερη θέση με τα τον ιερέα.

γ. ΑΓΙΑ ΤΡΙΑΔΑ

1. Ποιες οικογενειακές υποχρεώσεις θεωρείτε σημαντικότερες;

Το μέγλωμα των παιδιών και αντίστροφα η υποχρέωση των παιδιών απέναντι στους γονείς.

2. Πόσο συχνά τσακώνεστε;

ποτέ -λίγο - συχνά - πολύ συχνά - πάρα πολύ συχνά

3. Από που θα μάθουν τα παιδιά να φέρονται σωστά;

Από την οικογένεια πρώτα και έπειτα το σχολείο και να είσαι φίλος με το παιδί χωρίς να τα κακομαθαίνεις και να λες πάντα την αλήθεια

4. Τι σημαίνει για σας συγγενείς;

Η μεγαλύτερη συγγένεια είναι το ζευγάρι.

5. Πως διαπαιδαγωγείται σωστά ένα παιδί;

Με τις συμβουλές των γονιών.

6. Ποιος πιστεύετε ότι έχει την κύρια φροντίδα στο σπίτι και με ποιο τρόπο;

Ο πατέρας και έπειτα η μητέρα. Ο πατέρας να εξασφαλίζει τα οικονομικά και η μητέρα με την καλή διαχείριση.

7. Ποια είναι τα όρια που πρέπει να έχει ένα παιδί;

Υπακοή στο γονείς και σεβασμό αλλά όχι τυφλή υπακοή, να έχει τη δική του προσωπικότητα, να μην περιμένει απ' τους γονείς να το καθοδηγούν πάντα

8. Γνωρίζετε τους φίλους του παιδιού σας;

Αρκετούς, όχι όλους.

9. Ποιον θεωρείτε τον πιο σημαντικό τον πιο σημαντικό παράγοντα σε μια κοινωνία; (βάλτε τα σε σειρά).

ιερέα - δάσκαλο -γιατρό - πολιτικό

ιερέας - δάσκαλος - πολιτικός -γιατρός

10.Πόσο συχνά τιμωρείτε το παιδί σας;

ποτέ -λίγο -συχνά -πολύ συχνά - πάρα πολύ συχνά

11.Πόσο συχνά βρίσκεστε με τους συγγενείς σας

ποτέ -λίγο -συχνά -πολύ συχνά - πάρα πολύ

12.Πώς θα αντιδρούσατε αν το παιδί σας έκανε παρέα με άτομα διαφορετικών θρησκειών και φυλών;

Χωρίς μάλωμα και με καλές συμβουλές..

13.Πρέπει να εργάζεται η μητέρα;

Όχι,πρέπει να έχει χρόνο να φροντίζει τα παιδιά και την οικογένεια.

Ο ερωτώμενος εδώ είναι γυναίκα που ζει σε ένα μικρό χωριό,προχωρημένης ηλικίας,χήρα και υπερπολύτεκνη(9 παιδιά).Η ανατροφή των παιδιών έχει το σημαντικότερο ρόλο,μιας και έχει αφιερώσει τη ζωή της στο να γεννά και να ανατρέφει τα παιδιά του.Οι συμβουλές των γονιών είναι αυτές που θα καθοδηγήσουν το παιδί ενώ οι τιμωρίες και οι τσακωμοί αποφεύγονται.Τοποθετεί όρια στο παιδί,απαιτεί σεβασμό και την τήρηση των υποχρεώσεων,καθώς επίσης φαίνεται να βάζει όριο και στον εαυτό του προς το παιδί,γνωρίζοντας για παράδειγμα μερικούς αλλά όχι όλους τους φίλους του και θέλοντας το παιδί να διασφαλίσει την προσωπικότητά του.Επίσης του φαίνεται αδιανόητο να δουλεύει η μητέρα,μιας και έχει να κάνει τόσα πολλά στο σπίτι.Οι συγγενείς παίζουν σημαντικό ρόλο αφού τους συναντούν συχνά,θεωρώντας όμως ισχυρότερη τη σχέση μεταξύ του ζευγαριού.Όσον αφορά τα οικονομικά μέσα στην οικογένεια τα εξασφαλίζει ο πατέρας και η μητέρα τα διαχειρίζεται.Γ'αυτήν,καθοριστικό ρόλο,μετά την οικογένεια παίζει το σχολείο τόσο διαπαιδαγωγικά όσο και κοινωνικά.Τον καθοριστικό όμως ρόλο τον παίζει ο ιερέας,πρόσωπο αξιοσέβαστο σ'ένα χωριό που όλοι του οι κάτοικοι είναι προχωρημένης ηλικίας και πολύ κοντά στη θρησκεία.Ο πολιτικός,στην περίπτωση μας ο δήμαρχος,καθώς επίσης και ογιατρός δε φαίνεται να είναι σημαντικοί παράγοντες,κάτι που δικαιολογείται αν λάβουμε υπόψιν ότι και οι δύο δεν κατοικούν εκεί όπου ζει η ερωτώμενη αλλά βρίσκονται σε άλλα κοντινά χωριά.Ήταν αυτονόητο ότι είναι λάθος το παιδί του να κάνει παρέα με άτομα διαφορετικών θρησκειών και φυλών και στην απάντηση του βρίσκουμε τους τρόπους με τους οποίους θα διόρθωνε αυτό το λάθος.